

Vrijdag 21 september 2018 – 20:00

ABDIJ AVERBODE

Ricercar Consort

Membra Jesu nostri

Philippe Pierlot

dirigent

Maria Keohane, Hanna Bayodi

sopranen

Carlos Mena

alt

Jeffrey Thompson

tenor

Matthias Vieweg

bas

Enrico Gatti, Maité Larburu

violen

Lucile Boulanger, Mathias Ferré, Philippe Pierlot

viola da gamba

Myriam Shalinsky

contrabas

Daniel Zapico

theorbe

François Guerrier

orgel

Dit concert wordt opgenomen en live uitgezonden op Klara.
Mogen wij u vriendelijk verzoeken om in stilte te genieten van het
concert en de GSM volledig uit te schakelen. Bedankt!

Programma

INLEIDING

Bernard Foccroulle

Prélude

Petites secondes, grandes septièmes

Accords obliques

Dieterich Buxtehude

Membra Jesu nostri patientis sanctissima (BuxWV 75)

I. Ad pedes

II. Ad genua

III. Ad manus

IV. Ad latus

V. Ad pectus

VI. Ad cor

VII. Ad faciem

Dieterich Buxtehude

Gott hilf mir (BuxWV 34)

Inleiding

Membra Jesu nostri

De middeleeuwse cyclus van passiehymnes *Salve mundi, salutare* vormt de basis van Dieterich Buxtehudes *Membra Jesu nostri*. Deze cyclus gaat gedeeltelijk terug op teksten van Arnulf von Löwen (ca. 1200-1250). Het is een dweperige, mystieke tekst in de vorm van zeven overdenkingen over verschillende lichaamsdelen van Christus aan het kruis: de voeten, de knieën, de zijde, de borst, het hart en het gezicht. In het zeventiende-eeuwse protestantse Duitsland, waar een nieuwe innerlijkheid, mystiek en individuele vroomheid werd nagestreefd, was deze tekst onder de titel *Rhythmica oratio sancti Bernardi* zeer populair en verscheen in tal van versies, vertalingen en herdichtingen.

Buxtehude voegde aan ieder gedicht in *Membra Jesu nostri* een passende bijbelse spreuk toe. Hij gebruikte daarbij een vormschema dat hij meestal voor Duitse teksten reserveerde. De bijbelspreuk is steeds concertant gezet. Uit alle zeven hymneteksten zijn drie strofes gekozen die als aria gecomponeerd zijn (zonder tekst-herhalingen en in principe alleen met continuo-begeleiding). Deze drie aria's zijn in de regel op dezelfde baslijn gecomponeerd. Het geheel wordt opgesmukt met een instrumentale inleiding en instrumentale intermezzi (ritornello's) tussen de aria-gedeelten, met tot slot een herhaling van het bijbelse 'concerto'.

Als basisbezetting gebruikt Buxtehude een ensemble van vijf vocalisten (SSATB), twee violen en continuo. Hij probeert elke cantate ondanks het strakke vormschema een eigen gezicht te geven. De eerste aria van de eerste cantate is gezet voor het volledige ensemble, en de herhaling van het bijbelkoor in de laatste cantate is vervangen door een meeslepend, concertant 'amen'. Ook is er de variatie in de toonsoorten en bezettingen. Juist wanneer het schema na vier identiek bezette cantates monotoon dreigt te worden, varieert Buxtehude de bezetting in de vijfde cantate. In de zesde cantate, *Ad cor*, gaat hij over tot een meesterzet: de violen en cello zijn stil en in plaats daarvan wordt een gambaconsort ingezet, waardoor een nieuw klankbeeld ontstaat. Tegelijkertijd komt de betekenis van de 'Rhythmica

oratio' hier aan de oppervlakte: het bijbelmotto is aan het Hooglied ontleend ("Je hebt mijn hart verwond, mijn zuster, mijn bruid."), en de uitgedunde, 'polaire' vocale bezetting met twee sopranen en bas lijkt de aanwezigheid van man en vrouw te symboliseren. De klank van de gamba's, die in de Duitse barok vaak met lijden en sterven wordt geassocieerd, onderstreept de nabijheid van de liefde voor de lijdende Christus.

Deze nadrukkelijk niet voor de liturgie bestemde cyclus kan als uiting van Buxtehudes eigen religieuze beleving en persoonlijke vroomheid worden gezien. Hoe ver de middeleeuwse Latijnse tekst inhoudelijk ook van ons af mag staan, het inspireerde Buxtehude tot een beeldende reeks van composities die ook nu nog direct tot het hart spreekt.

Pieter Dirksen

Biografie

Ricercar Consort

Het Ricercar Consort werd in 1980 opgericht en ging vijf jaar later voor de eerste maal op tournee. Een 'ricercar(e)' is een instrumentaal motet uit de late renaissance/vroege barok en geldt al voorloper van de "fuga". Het ensemble bouwde al snel een internationale reputatie op, vooral op vlak van cantates en in Duitse instrumentale barokmuziek. Onder leiding van Philippe Pierlot legt Ricercar Consort zich zowel toe op grote producties, als op kleinere programma's met kamermuziek, waarbij vooral de viola da gamba grote aandacht krijgt. Het Ricercar Consort is regelmatig te gast op prestigieuze festivals, o.m. in Boston, Edinburgh en Utrecht.

Teksten

Dieterich Buxtehude

Membra Jesu nostri patientis sanctissima

I. Ad Pedes

Ecce super montes
pedes evangelizantis,
et annunciantis pacem.

Salve mundi salutare,
salve, salve, Jesu care!
Cruci tuae me aptare
vellem vere, tu scis quare,
da mihi tui copiam.

Clavos pedum, piagas duras
et tam graves impressuras
circumplector cum affectu,
tuorum memor vulnerum.

Dulcis Jesu, pie deus,
ad te clamo, licet reus,
praebe mihi te benignum,
ne repellas me indignum,
de tuis sanctis pedibus.

Ecce super montes
pedes evangelizantis,
et annunciantis pacem.

I. Tot de voeten

*Zie, op de bergen
de voeten van de vreugdebode,
de verkondiger van de vrede.*

*Gegroet, heil van de wereld,
wees gegroet, geliefde Jezus!
Mocht ik mij hangen aan uw kruis.
Dat wil ik waarlijk, Gij weet waarom.
geef mij van uw overvloed.*

*De nagels in uw voeten, de harde slagen,
de zo diepe striemen,
omarm ik vol overgave, bevend voor uw
aanblik, als ik aan uw wonden denk.*

*Geliefde Jezus, genadige God,
tot U roep ik, al voel ik mij ook schuldig.
toon mij U genadig,
en verstoot mij, onwaardige, niet
van uw heilige voeten.*

*Zie, op de bergen
de voeten van de vreugdebode,
de verkondiger van de vrede.*

II. Ad genua

Ad ubera portabimini,
et super genua blandicentur vobis.

Salve Jesu, rex sanctorum,
spes votiva peccatorum,
crucis ligno tamquam reus,
pendens homo verus deus,
caducis nutans genibus.

Quid sum tibi responsurus,
actu vilis corde durus?
Quid rependam amatori,
qui elegit pro me mori,
me dupia morte morerer.

Ut te quaeram mente pura,
sit haec mea prima cura,
non est labor nec gravabor,
sed sanabor et mundabor,
cum te complexus fuero.

Ad ubera portabimini,
et super genua blandientur vobis.

III. Ad manus

Quid sunt plagae istae in
medio manuum tuarum?

Salve Jesu, pastor bone,
fatigatus in agone,
qui per lignum es compactus
expansis sanctis manibus.

II. Tot de knieën

Gij zult tegen de borsten worden geveleid,
en op de knieën worden vertroeteld.

Gegroet Jezus, koning van de heiligen,
welkome hoop voor de zondaars,
aan het kruis hangend als een schuldig
mens, maar waarlijk God,
sidderend de knikkende knieën.

Wat zal ik U antwoorden, zwak in mijn
handelen, verhard in mijn hart?
Hoe kan ik de liefde beantwoorden van
hem, die koos voor mij te sterven, opdat
ik geen tweevoudige dood zou sterven?

Moge ik U zoeken, zuiver van zin,
laat dat mijn eerste zorg zijn.
Dat kost mij moeite noch pijn,
maar heelt en reinigt mij,
als ik U zal omarmen.

Gij zult tegen de borsten worden geveleid,
en op de knieën worden vertroeteld.

III. Tot de handen

Waar komen dan die wonden
in uw handen vandaan?

Gegroet Jezus, goede herder,
uitgeput in uw doodstrijd,
op het kruis uitgerekt, op het kruis
vastgenageld aan uw uitgestrekte handen.

Manus sanctae, vos amplector
et gemendo condelector,
grates ago plagis tantis,
clavis duris,
guttis sanctis
dans lacrymas cum oscullis.

In cruore tuo lotum
me commendo tibi totum,
tuae sanctae manus istae
me defendant, Jesu Christe,
extremis in pericullis.

Quid sunt plagae istae in
medio manuum tuarum?

IV. Ad latus

Surge, amica mea, speciosa mea,
et veni, columba mea,
in foraminibus petrae,
in caverna maceriae.

Salve latus Salvatoris,
in quo latet mel dulcoris,
in quo patet vis amoris,
ex quo scatet fons cruoris,
qui corda lavat sordida.

Ecce tibi appropinquo,
parce, Jesu, ti delinquo,
verecunda quidem fronte,
ad te tamen veni sponte
scrutari tua vulnera.

Hora mortis meus flatus
Intret Jesu, tuum latus,
hinc expirans in te vadat,
ne hunc leo trux invadat,
sed apud te permaneat.

*U, heilige handen, omvat ik, en al
zuchtend verheug ik mij toch over u.
Ik dank de harde slagen,
de gruwelijke spijkers,
de heilige bloeddruppels.
in tranen kus ik ze.*

*In uw bloed gewassen,
vertrouw ik mij geheel aan U toe.
Mogen uw heilige handen,
Jezus Christus, mij bewaren
in het grootste gevaar.*

*Waar komen dan die wonden
in uw handen vandaan?*

IV. Tot de zijde

*Sta op, mijn geliefde
en kom, mijn schone, mijn duifje,
in de spleten der rotsen,
in de holen der klippen.*

*Gegroet, zijde van de verlosser,
waarin milde honing verborgen ligt,
waarin de kracht der liefde zich openbaart,
waaruit de bron ontspringt van uw bloed,
dat het bezoedelde hart reinigt.*

*Zie, ik kom naar U toe.
Spaar mij, Jezus, als ik faal.
Met beschroomd gelaat
kom ik toch vrijmoedig tot u,
om uw wonden te aanschouwen.*

*Moge, in mijn stervensuur, mijn ziel
uw zijde, Jezus, binnentreden.
Van hier scheidend moge zij bij U
binnengaan, opdat de grimmige leeuw
haar niet overvalt, maar zij altijd bij U
blijve.*

Surge, amica mea, speciosa mea,
et veni, columba mea,
in foraminibus petrae,
in caverna maceriae.

*Sta op, mijn geliefde en kom,
mijn schone, mijn duifje,
in de spleten der rotsen,
in de holen der klippen*

V. Ad pectus

Sicut modo geniti infantes rationabiles
et sine dolo concupiscite,
ut in eo crescatis in salutem.
Si tamen gustatis
quoniam dulcis est dominus.

Salve salus mea, deus,
Jesu dulcis, amor meus,
salve pectus reverendum
cum tremore contingendum,
amoris domicilium.

Pectus mihi confer mundum,
ardens, pium, gembundum,
voluntatem abnegatam,
tibi semper conformatam,
juncta virtutum copia.

Ave, verum templum die,
precor miserere mei,
tu totius arca boni,
fac electis me apponi,
vas dives, deus omnium.

Sicut modo geniti infantes rationabiles
et sine dolo concupiscite,
ut in eo crescatis in salutem.
Si tamen gustatis
quoniam dulcis est dominus.

V. Tot de borst

*Wees als pasgeboren kinderen,
redelijk en onbevangen, begerig naar
melk, om daardoor op te groeien in
zaligheid. Zo toch proeft gij
hoe zoet de Heer is.*

*Ik groet U, God, mijn heil,
zoete Jezus, mijn geliefde.
Wees gegroet, eerwaardige borst,
slechts met huiver aan te raken,
woonplaats van de liefde.*

*Geef mij een zuivere inborst,
vurig, vroom, nederig
en bereid mijn eigen wil te negeren,
maar zich altijd naar U voegend,
met een overvloed aan deugden.*

*Gegroet, ware tempel van God.
Ik smEEK U, ontferm U over mij,
Gij, schrijn met alle goeds,
maak dat ik tot de uitverkorenen
behoor, kostbaar vat, God van allen.*

*Wees als pasgeboren kinderen,
redelijk en onbevangen, begerig naar
melk, om daardoor op te groeien in
zaligheid. Zo toch proeft gij
hoe zoet de Heer is.*

VI. Ad cor

Vulnerasti cor meum,
soror mea, sponsa.

Summi regis cor, aveto,
te saluto corde laeto,
te complecti me delectat
et hoc meum cor affectat,
ut ad te loquar, animes.

Per medullam cordis mei,
peccatoris atque rei,
tuus amor transferatur,
quo cor tuum rapiatur,
languens amoris vulnere.

Viva cordis voce clamo,
dulce cor, te namque amo,
ad cor meum inclinare,
ut se possit applicare
devoto tibi pectore.

Vulnerasti cor meum,
soror mea, sponsa.

VII. Ad faciem

Illustra faciem tuam super servum tuum;
salvum me fac in misericordia tua.

Salve, caput cruentatum,
totum spinis coronatum,
conquassatum, vulneratum,
arundine verberatum,
facie sputis illita.

VI. Tot het hart

*Gij hebt mij verwond,
mijn zuster, mijn bruid.*

*Hart van de hoogste koning,
ik groet U, blij van hart.
Wat heerlijk U te omarmen!
Mijn hart verlangt er naar
dat Gij mij opwekt om tot U te spreken.*

*Laat uw liefde binnendringen
in het binnenste van mijn hart,
van mij, schuldige zondaar.
Door mij werd uw hart verscheurd,
afgemat door de wond der liefde.*

*Met de levendige stem van mijn hart
roep ik tot u, zoet hart, want ik bemin u.
Neig U tot mijn hart, opdat
dit zich tegen U kan vleien,
u geheel toegewijd.*

*Gij hebt mij verwond,
mijn zuster, mijn bruid.*

VII. Tot het gelaat

*Laat uw aanschijn lichten over uw dienaar;
red mij door uw barmhartigheid.*

*Gegroet, hoofd vol bloed,
geheel omkroond met doornen,
geslagen en gewond,
met roeden gegeseld,
met een vuil bespuwd gelaat.*

Dum me mori est necesse,
noli mihi tunc deesse,
in tremenda mortis hora
veni, Jesu, absque mora,
tuere me et libera.

Cum me jubes emigrare,
Jesu care, tunc appare,
o amator amplectende,
temetipsum tunc ostende
in cruce salutifera.
Amen.

*Wanneer ik eens moet sterven,
wees dan niet ver van mij.
In dat huiveringwekkende stervensuur.
kom dan, Jezus, en wacht niet,
bescherm en bevrijd mij.*

*Als Gij mij beveelt deze wereld te verlaten,
geliefde Jezus, verschijn dan aan mij,
o Gij liefdevolle, die ik omarmen will.
Toon dan uzelf, hangend aan
Uw zegenbrengende kruis.
Amen.*

Abdij van Averbode

De norbertijnenabdij van Averbode wordt in 1134 gesticht op initiatief van Arnold II, graaf van Loon. Het is oorspronkelijk een dubbelklooster, waarin zowel mannen als vrouwen leefden. Aan het begin van de 13de eeuw wordt de abdij definitief 'ontdubbeld' en verhuizen de zusters naar Keizerbos. Doorheen de eeuwen kent de abdij heel wat beproevingen: plunderingen, branden, de pest, ... Na de Franse revolutie wordt ze zelfs verkocht, maar in het begin van de 19e eeuw kopen de broeders de abdij terug. Het kloosterleven wordt hervat en de abdij wordt de spil van heel wat activiteiten, zoals missiewerk, onderwijs en een uitgeverij.

EXPERIMENT/INLEIDENDE
KUNST/THEATER/JAZZ/ACT
KLASSIEKE MUZIEK/POEZIE,
DESIGN/FOTOGRAFIE/DANS
OUDE MUZIEK/LITERATUUR
OPERA/ARCHITECTUUR/
FILOSOFIE/FILMMUZIEK/
GESCHIEDENIS/ERFGOED/GA
HEDENDAAGSE MUZIEK/FEST
POLITIEK/ECONOMIE/WORL
PERFORMANCE/SOCIOLOG
CHANSON/SOUNDSC

Klara. Blijf verwonderd.

HET NIEUWS UIT DE KEMPEN EN MECHELEN

rtv

altijd op scherp

 www.rtv.be

 [rtvvandaag](https://www.facebook.com/rtvvandaag)

 [@rtv_vandaag](https://twitter.com/rtv_vandaag)

20/II

dinsdag 20 november 2018 om 20.00 uur
Sint-Pieter-en-Paulkerk, Keizerstraat 1, Mechelen

Mechelen, Stadsarchief, ms. s.s. (Mechels koorboek), fol. 49v (detail)

Vertroosting bij de Moeder Gods

Polyfone Mariadevotie bij Pierre de la Rue en tijdgenoten

Concert

Binchois Consort (GB)

artistieke leiding: Andrew Kirkman

Motetten, chansons en misdelen van Pierre de la Rue (1452-1518), Gilles Binchois, Alexander Agricola, Josquin des Prez, Mattheus Pipelare, Walter Frye en anderen.

Concert in het kader van de internationale Alamire Foundation conferentie "Pierre de la Rue and Music at the Habsburg-Burgundian Court" (20-23 november 2018, Hof van Busleyden, Mechelen) naar aanleiding van de 500e verjaardag van het overlijden van de la Rue. Meer info: www.alamirefoundation.org

Tickets € 22 / € 20 (+60) / € 12 (-26)
Hallestraat 2-4-6, 2800 Mechelen- 070 222 800
www.uitinmechelen.be
uit@mechelen.be

v.u. Bart Demuyt, Mgr. Ladeuzeplein 21, B-3000 Leuven

KU LEUVEN

fwo

GO *f* Baroque

CONCERTEN IN AMUZ

van 26 september t.e.m. 16 december

#EuropeForCulture

WWW.AMUZ.BE

AMUZ

Mede gefinancierd door het
programma Creatief Europa
van de Europese Unie

COLOFON

ALGEMENE COÖRDINATIE EN ORGANISATIE

Festival van Vlaanderen Kempen vzw
met dank aan sponsor IOK
en mediasponsor Klara

ORGANISATIE

Dr. Jelle Dierickx
directeur
Lien Puttemans
Michaela Defever
marketing & PR
Eve Van Goey
productie
Ingken Grosse
zakelijk medewerker

RAAD VAN BESTUUR

Marc De Geyter
voorzitter
Kris Vreys
ondervoorzitter
Ludo Kools
secretaris
Greet De Clerck
Bart De Nijn
Luk Lemmens
François Mylle
Annemarie Peeters
Michel Oliebos
Annick Schramme
Björn Siffer

SAMENSTELLING EN REDACTIE

Jelle Dierickx
Eve Van Goey
Lien Puttemans

ONTWERP EN CAMPAGNEBEELDEN

www.emilielauwers.be

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Jelle Dierickx
Festival van Vlaanderen Mechelen/Kempen vzw
Zoutwerf 5
2800 Mechelen

EUROPEAN FESTIVAL ASSOCIATION

Het Festival van Vlaanderen Mechelen maakt deel
uit van de koepel Festival van Vlaanderen en is lid
van de European Festival Association.

Programma onder voorbehoud van wijzigingen.

CONTACT

**Festival van Vlaanderen
Kempen vzw**
Zoutwerf 5, 2800 Mechelen
T +32 (0)15 26 23 41
kempen@festival.be
www.musica-divina.be

SUBSIDIENTEN

MET DE STEUN VAN

De steden Geel, Hoogstraten, Lier, Mol, Herentals en Turnhout en de gemeenten Westerlo, Heist-op-den-Berg en Scherpenheuvel, de abdijen van Postel, Averbode en Tongerlo, en de kerkfabrieken en de toerismediendiensten van de betrokken steden en gemeenten.

POESIA DIVINA

SPONSORS

PARTNERS

